

→ Vrouwen in de media 2011

Een onderzoek naar de zichtbaarheid van vrouwen
in de Nederlandse media van 2011

Inhoud

Inleiding 2

Methode 2

Vrouwen in de Nederlandse media 3

Aandacht voor vrouwen in dagbladen en op televisie 4
Aandacht voor vrouwen per categorie 5

Vrouwen in de Politiek 6

Aandacht voor vrouwen in de politiek 6

De politieke berichtgeving: Man versus Vrouw 8

Aandacht voor bewindslieden 8
Aandacht voor fractievoorzitters 8
Aandacht voor Tweede Kamerleden 10

Samenvatting & Conclusie 11

**M
e
e
r
w
e
t
e
n
?**

Internet

- www.nieuwsmonitor.net
- info@nieuwsmonitor.net
- Twitter: @Nieuwsmonitor

Onderzoekers

- Kim Janssen**
Nel Ruigrok
- 06 27 588 586
 - nelruigrok@nieuwsmonitor.nl

→ Inleiding

In opdracht van sprekersbureau ZijSpreekt en Vrouwenindemedia.nl doen wij onderzoek naar de zichtbaarheid van vrouwen in de Nederlandse media. De media zouden een afspiegeling moeten tonen van de Nederlandse samenleving. Echter, uit de Monitor Respresentatie 2010 van Kijk- en Luisteronderzoek blijkt dat het aandeel van vrouwen bij de Publieke Omroep ligt op 37,4%. Bij de commerciële omroepen ligt dit percentage slechts iets hoger (39,9%). In reactie op deze cijfers stelt de NPO dat zij actief naar een betere afspiegeling streven (*de Volkskrant*, 12 februari 2011). In de dagbladen komt eenzelfde beeld naar voren. Uit het onderzoeksrapport 'Vrouwen in de media 2009' is gebleken dat 75% van de berichtgeving in dagbladen over mannen gaat. Vrouwen lijken in de media nog altijd ondervertegenwoordigd. Uit ons onderzoeksrapport 'Vrouwen in de media 2010' bleek daarnaast dat vrouwen veel minder in het nieuws voorkwamen dan mannen, maar dat dit vooral te wijten is aan het feit dat een minder groot aantal vrouwen functioneert als partijleider of lijsttrekker van grote politieke partijen. Ook waren er in 2010 veel nieuwswaardige gebeurtenissen rondom mannen in de politiek, waardoor er meer aandacht naar hen uitging. Van de vrouwen die wel in het nieuws kwamen was politica Femke Halsema veruit het meest in het nieuws.

In dit onderzoek herhalen we het onderzoek van vorig jaar. We kijken hierbij naar het aantal vrouwen dat voorkomt in zowel de landelijke dagbladen als in programma's van de publieke omroepen. We verdelen de vrouwen in 10 verschillende categorieën, zoals opgesteld door het tijdschrift Opzij. Op basis daarvan kijken we per categorie welke vrouw in 2011 het meest in het nieuws is geweest. Extra aandacht besteden we aan vrouwen in de politiek. Naast een overzicht van welke politica het meest in het nieuws voorkwam, maken we ook een vergelijking tussen de aandacht voor mannelijke en vrouwelijke politici.

→ Methode

Voor dit onderzoek bekijken we het nieuws in dagbladen en op de televisie. In tabel 1 geven we een overzicht van de verschillende media en het aantal artikelen dan wel uitzendingen dat is meegenomen in dit onderzoek. Vervolgens geven we een overzicht van de vrouwen (en mannen) die we in het onderzoek hebben meegenomen.

Dagbladen en televisie-uitzendingen

Alle beschikbare, in 2011 gepubliceerde, artikelen van de volgende landelijke dagbladen zijn in de analyse meegenomen: *NRC Handelsblad*, *De Telegraaf*, *De Volkskrant*, *Trouw*, *De Pers*, *Spits* en *Metro*. Het *Algemeen Dagblad* en *NRC Next* zijn niet meegenomen¹. Het gaat daarbij in totaal om 228.760 artikelen. Ook zijn alle beschikbare, in 2011 uitgezonden, uitzendingen van de volgende televisieprogramma's meegenomen: *Één Vandaag*, *De Wereld Draait Door*, *Pauw en Witteman*, *Nieuwsuur*, *PowNews* en het *NOS 20:00 Journaal*. We hebben hiervoor gebruik gemaakt van de ondertiteling voor doven en slechthorenden. Hierbij gaat het om 1.450 uitzendingen in totaal.

Bij de ondertiteling moet gezegd worden dat niet altijd alle personen die in het nieuws komen kunnen worden getraceerd. Wanneer een presentator een persoon niet noemt, terwijl hij of zij wel in beeld is en iets zegt, dan wordt deze persoon niet meegenomen in de ondertiteling van het programma. Immers, de doven en slechthorenden kunnen wel zien wie er in beeld komt, of lezen dat op het balkje dat verschijnt in beeld. In deze gevallen zijn de personen ook niet meegenomen in deze analyse.

Daarnaast zijn niet alle ondertitelingen beschikbaar gebleken. Van enkele uitzendingen is geen ondertiteling beschikbaar in het archief. Het gaat hierbij om ongeveer 2% van de totale uitzendingen. Deze zijn wel random verdeeld over de verschillende programma's.

¹ Onze analyses zijn gebaseerd op de opgemaakte versies van de dagbladen zoals die dagelijks verschijnen op de websites van de dagbladen. Het *Algemeen Dagblad* heeft op haar website geen opgemaakte versie van de krant. De *NRC Next* bevat veelal dezelfde artikelen of een samenvatting daarvan als het *NRC Handelsblad*. Om deze reden is de *NRC Next* niet meegenomen in dit onderzoek.

In tabel 1 is weergegeven hoeveel artikelen per krant en hoeveel uitzendingen per televisieprogramma zijn meegenomen in de analyses.

Tabel 1: Aantal artikelen per dagblad en uitzendingen per televisieprogramma in 2011.

Dagbladen	Aantal artikelen	Televisieprogramma's	Aantal uitzendingen
De Volkskrant	38.873	Één Vandaag	297
NRC Handelsblad	51.182	DWDD	182
De Telegraaf	61.527	Pauw en Witteman	157
Trouw	35.216	Nieuwsuur	327
Spits	13.829	PowNews	131
Metro	14.484	NOS 20:00 Journaal	356
De Pers	13.649		
Totaal	228.760	Totaal	1.450

De vrouwen

In dit onderzoek zijn alle vrouwen meegenomen die voorkomen in de lijst van 100 machtigste vrouwen van 2009, 2010 en 2011, samengesteld door het tijdschrift Opzij. Ook zijn er nog een aantal vrouwen apart aangedragen door sprekersbureau ZijSpreekt en Vrouwenindemedia.nl. Opzij heeft de vrouwen in 10 verschillende categorieën ingedeeld, namelijk: bedrijfsleven, openbaar bestuur, politiek, justitie en openbare orde, media, onderwijs en wetenschap, cultuur, sport, goede doelen en gezondheidszorg. Deze categorieën worden in dit onderzoek ook aangehouden. De vrouwen zijn in de categorieën ingedeeld op basis van de door hen *laatst uitgeoefende of voornaamste* functie. Als een vrouw in de drie lijsten (over drie jaar) in meerdere categorieën voorkomt, dan wordt deze vrouw in de categorie geplaatst waarin zij in de recentste lijst is ingedeeld. In bijlage 1 zijn per categorie de namen van de vrouwen weergegeven, die zijn meegenomen in dit onderzoek. Ook zijn de zoektermen die zijn gebruikt om de vrouwen in de artikelen te vinden weergegeven.

De politici

Uit het onderzoek naar vrouwen in de media in 2010 bleek dat vrouwen in de politiek verreweg het meest zichtbaar waren in de media. Daarom zullen we in dit onderzoek wederom dieper ingaan op deze categorie vrouwen. We hebben naast de Opzij-lijsten en toegevoegde vrouwen daarom ook alle vrouwen in de politiek van 2011 meegenomen. Hieronder vallen alle vrouwen in de Tweede Kamer en alle vrouwen uit het kabinet Rutte I. Om een vergelijking te kunnen maken tussen aandacht voor mannen en vrouwen in de media zijn daarnaast ook alle mannelijke Tweede Kamerleden en bewindslieden meegenomen in dit onderzoek. In bijlage 2 zijn de namen van alle Tweede Kamerleden en bewindslieden te vinden. Ook zijn de gebruikte zoektermen weergegeven.

Analyse

We hebben gekeken in hoeveel artikelen de vrouwen voorkomen in de landelijke kranten en in hoeveel televisie-uitzendingen zij worden genoemd. Dit betekent niet dat zij als tafelgast aanwezig waren of anderszins zelf aan het woord zijn geweest. Dit betekent slechts dat zij bij naam zijn genoemd in de artikelen uit de dagbladen en de programma's van de publieke omroep.

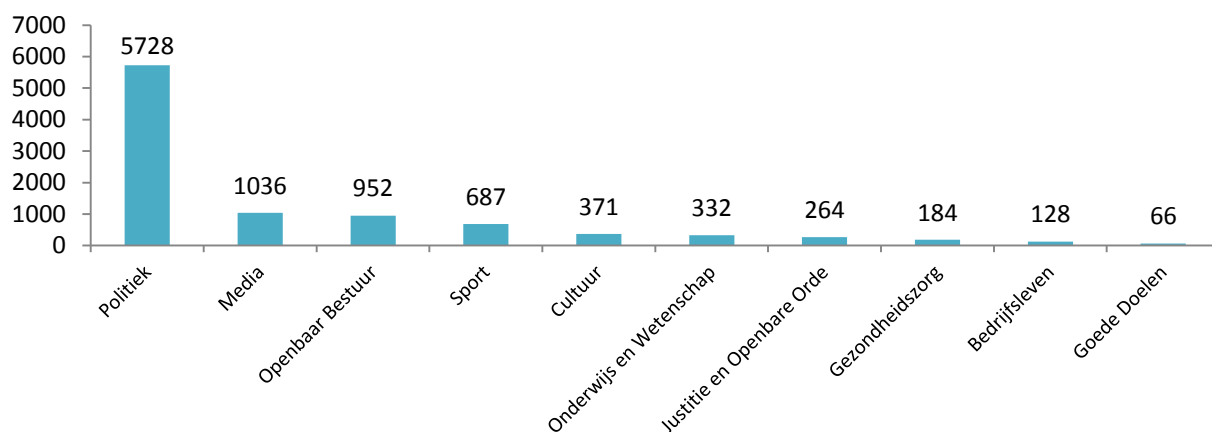
→ Vrouwen in de Nederlandse media

In deze paragraaf wordt ingegaan op de aandacht voor de vrouwen in de Nederlandse media per categorie, zoals gehanteerd in de Opzij lijsten. We behandelen hierbij steeds het nieuws in de dagbladen en op televisie apart. Ten eerste wordt een overzicht gegeven van de hoeveelheid aandacht voor vrouwen per categorie. Daarna wordt gekeken voor welke vrouwen binnen de categorieën de meeste aandacht is. De categorie "politiek" wordt apart behandeld in de volgende paragraaf.

Aandacht voor vrouwen in dagbladen en op televisie

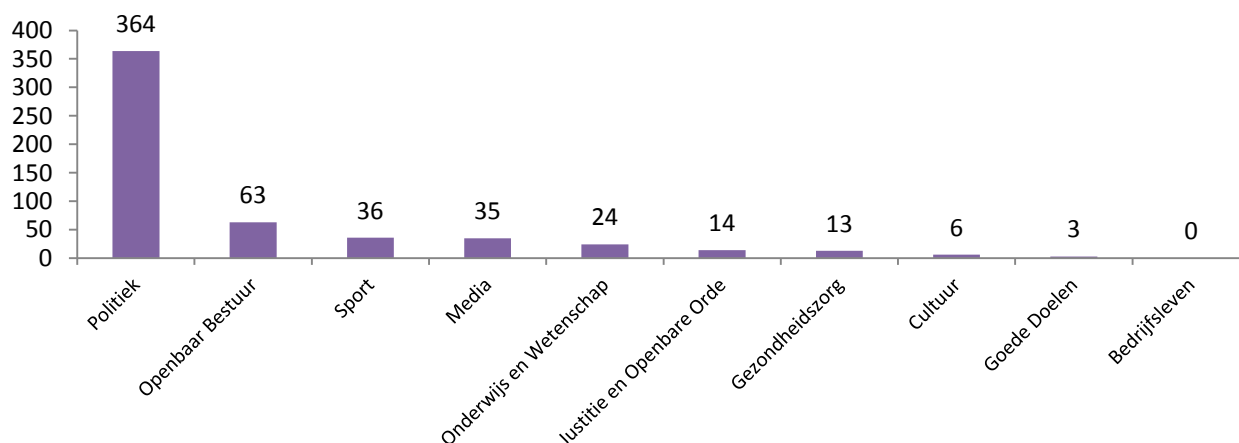
In figuur 1 wordt het totaal aantal artikelen in de dagbladen weergegeven waarin de vrouwen per categorie worden genoemd. Het blijkt dat vrouwen in de politiek veruit het meeste voorkomen in de dagbladen. Daarnaast is er, net als vorig jaar, ook relatief veel aandacht voor mediavrouwen. In vergelijking met vorig jaar is er twee keer zoveel aandacht voor vrouwen in het openbaar bestuur. Deze stonden vorig jaar nog op de vierde plaats met 437 artikelen, terwijl dit aantal in 2011 is gestegen naar 952. Een andere opvallende verschuiving is die van vrouwen in het bedrijfsleven en goede doelen. Waar deze categorieën vorig jaar nog op respectievelijk de 5^e (met 251 artikelen) en 7^e (met 139 artikelen) plaats stonden, staan ze nu beiden achteraan de lijst met respectievelijk 128 en 66 artikelen waarin zij genoemd worden. Vrouwen in de gezondheidszorg zijn juist meer onder de aandacht gekomen. Zij staan nu op de achtste plaats met twee keer zoveel artikelen als vorig jaar (toen 87 artikelen, nu 184 artikelen).

Figuur 1: Totaal aantal artikelen in dagbladen per categorie

In figuur 2 wordt het totaal aantal televisie-uitzendingen weergegeven waarin de vrouwen per categorie worden genoemd. Net als in de dagbladen is er op de televisie het meeste aandacht voor vrouwen in de politiek.

Figuur 2: Totaal aantal televisie-uitzendingen per categorie

Op de tweede plek komen echter de vrouwen in het openbaar bestuur, die op de televisie nog een grotere inhaalslag maken dan in de dagbladen (vorig jaar 12 uitzendingen, nu genoemd in 63 uitzendingen). Op de derde plaats staan, net als vorig jaar, de sportvrouwen, genoemd in 36 uitzendingen (vorig jaar 31 uitzendingen). Wederom valt op dat de vrouwen in het bedrijfsleven weinig voorkomen op de televisie. Dit jaar worden zij zelfs helemaal niet genoemd en zijn zij van de vijfde plaats van vorig jaar (met 11 uitzendingen) gekelderd naar de laatste plaats. De vrouwen in de categorie onderwijs en wetenschap zijn echter in de lijst omhoog gegaan. Waar zij vorig jaar nog maar met 1 benoeming op de laatste plaats

stonden zijn zij dit jaar opgeklimmen tot de vierde plaats, met 24 uitzendingen waarin zij worden genoemd.

Aandacht voor vrouwen per categorie

Uit bovenstaande figuren komt duidelijk naar voren dat de vrouwen die genoemd worden in het nieuws vooral de vrouwen in de politiek zijn. Zij komen in de volgende paragrafen dan ook uitgebreid aan bod. In deze paragraaf kijken we echter eerst naar de overige categorieën. Van elke categorie geven we een top 3 van vrouwen aan die het meest worden genoemd in dagbladen en op televisie². Als er geen vrouwen zijn genoemd in een bepaalde categorie, wordt dit aangegeven met drie puntjes.

Bedrijfsleven:

Dagbladen:	Televisie:
1. Angeliën Kemna (22)	1. ...
2. Joanne Kellerman (18)	2. ...
3. Annemiek Fentener van Vlissingen en Nancy McKinstry (14)	3. ...

Angeliën Kemna is veel in het nieuws geweest, door haar waarschuwing voor de gevolgen van de strengere regels voor pensioenfondsen, banken en verzekeraars en doordat zij verkozen is tot de machtigste vrouw van 2011 door het tijdschrift Opzij.

Onderwijs en Wetenschap:

Dagbladen:	Televisie:
1. Roos Vonk (80)	1. Petra Stienen (9)
2. Louise Fresco (38)	2. Monique Samuel (8)
3. Esther-Mirjam Sent (37)	3. Barbara Baarsma (4)

Roos Vonk is onder de aandacht gekomen doordat zij samen met Diederik Stapel een onderzoek heeft gedaan naar het gedrag van vleeseters. Toen Stapel beschuldigd werd van fraude kwam Vonk ook in opspraak.

Goede Doelen:

Dagbladen:	Televisie:
1. Farah Karimi (23)	1. Tineke Ceelen (3)
2. Doutzen Kroes (11)	2. ...
3. Adriana Esmeijer en Tineke Ceelen (9)	3. ...

Farah Karimi kwam veel in het nieuws in verband met de inzamelingsactie en hulpverlening voor de hongersnood in de Hoorn van Afrika.

Justitie en Openbare Orde:

Dagbladen:	Televisie
1. Liesbeth Zegveld (84)	1. Liesbeth Zegveld en Inez Weski (5)
2. Kitty Nooy (50)	2. Kitty Nooy (2)
3. Inez Weski (24)	3. Carla Eradus en Benedicte Ficq (1)

Liesbeth Zegveld kwam in het nieuws doordat zij de nabestaanden van de drie tijdens de genocide in Srebrenica vermoorde Bosnische Moslimmannen en de nabestaanden van het bloedbad dat Nederlandse militairen in het dorp Rawagede op Java aanrichtten verdedigde en de Nederlandse Staat voor deze misdrijven aanklaagde.

² De indeling van de vrouwen in de verschillende categorieën is gedaan op basis van de lijsten zoals gepubliceerd in Opzij. We zijn ons ervan bewust dat sommige vrouwen in meerdere categorieën zouden kunnen thuishoren en dat er nog verdere uitsplitsing mogelijk zou zijn geweest. Om het overzichtelijk te houden hebben we echter deze indeling aangehouden.

Openbaar Bestuur:

Dagbladen:

1. Agnes Jongerius (491)
2. Annemarie Jorritsma (143)
3. Andree van Es en Karla Peijs (72)

Televisie:

1. Agnes Jongerius (47)
2. Annemarie Jorritsma (10)
3. Andree van Es (3)

Agnes Jongerius was veel in het nieuws in verband met het pensioenakkoord.

Cultuur:

Dagbladen:

1. Marlene Dumas (134)
2. Els Swaab (45)
3. Nelleke Noordervliet (42)

Televisie:

1. Marlene Dumas (4)
2. Els Swaab (2)
3. ...

Marlene Dumas was veel in het nieuws door de commotie rond de veiling van haar schilderij "The Schoolboys" door het MuseumgoudA.

Media:

Dagbladen:

1. Linda de Mol (289)
2. Sylvia Witteman (163)
3. Clair Polak (114)

Televisie:

1. Linda de Mol (22)
2. Clair Polak (4)
3. Margriet van der Linden (3)

Linda de Mol was veel in het nieuws door haar tijdschrift en de programma's die zij maakt en presenteert.

Sport:

Dagbladen:

1. Marjan Olfers (155)
2. Erica Terpstra (120)
3. Nicolien Sauerbreij (92)

Televisie:

1. Erica Terpstra (13)
2. Nicolien Sauerbreij (9)
3. Marjan Olfers en Anky van Grunsven (5)

Marjan Olfers kwam onder de aandacht door haar rol in de bestuurscrisis van Ajax, als lid van de raad van commissarissen van Ajax.

Gezondheidszorg:

Dagbladen:

1. Marleen Barth (27)
2. Louise Gunning (21)
3. Petra de Jong (16)

Televisie:

1. Louise Gunning (2)
2. Petra de Jong, Angela Maas, Marjanne Sint en Toine Lagro-Janssen (1)
3. ...

Marleen Barth kwam als voorzitter van de GGZ vooral in het nieuws door haar protest tegen de bezuinigingen op de psychiatrische zorg.

→ Vrouwen in de Politiek

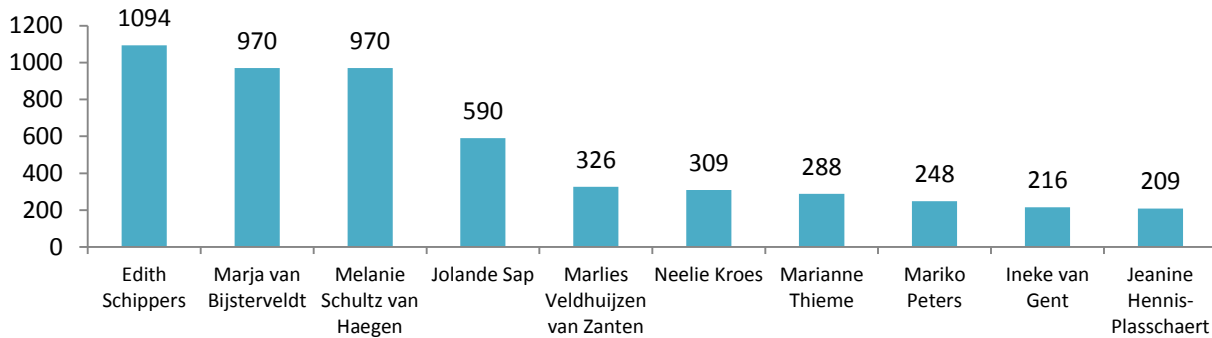
Aangezien van alle vrouwen, de vrouwen in de politiek het meest in het nieuws komen, wordt in deze paragraaf dieper ingegaan op deze categorie vrouwen. In deze paragraaf geven we een top 10 weer van aandacht voor deze vrouwen in dagbladen en op de televisie.

Aandacht voor vrouwen in de politiek

In deze analyse zijn alle vrouwelijke Tweede Kamerleden en bewindslieden meegenomen. Ook zijn Neelie Kroes (eurocommissaris) en Sophie in 't Veld (europarlementariër) geselecteerd, omdat zij voorkwamen in de Opzij lijsten. Oud-politici uit de Opzij lijsten zijn achterwege gelaten. In figuur 3 is de top 10

weergegeven van vrouwen die het meeste aandacht krijgen in de dagbladen, gemeten in het aantal artikelen waarin zij genoemd worden.

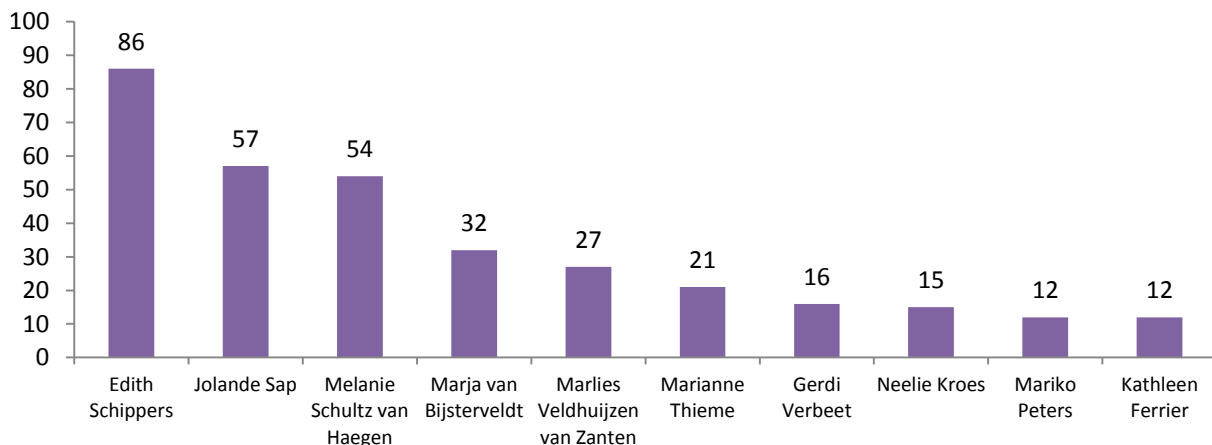
Figuur 3: Top 10 van aandacht voor vrouwen in de politiek in dagbladen

De vrouw die het meeste aandacht krijgt in de dagbladen is Edith Schippers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in het kabinet Rutte I. Op de gedeelde tweede plaats eindigen twee andere ministers: Marja van Bijsterveldt (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) en Melanie Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu). De hoogst scorende vrouw uit de oppositie is de fractievoorzitter van GroenLinks Jolande Sap. Zij staat op de vierde plaats. Opvallend is dat nog twee GroenLinks Tweede Kamerleden de top 10 halen: Mariko Peters en Ineke van Gent. De lijst is sterk vernieuwd ten opzichte van vorig jaar, met alleen Marja van Bijsterveldt en Neelie Kroes die er opnieuw in staan. Marja van Bijsterveldt is twee plaatsen gestegen ten opzichte van vorig jaar en Neelie Kroes staat nog op dezelfde plaats.

In figuur 4 is de top 10 weergegeven van vrouwen die het meeste aandacht krijgen op de televisie, gemeten in aantal uitzendingen waarin zij genoemd worden. Uit de figuur blijkt dat Edith Schippers naast het meeste aandacht in de kranten ook het meeste aandacht op de televisie krijgt. De tweede plaats wordt echter ingenomen door Jolande Sap, die in vergelijking met de dagbladen, relatief meer aandacht krijgt op televisie. Daarna volgen de andere ministers Melanie Schultz van Haegen en Marja van Bijsterveldt en staat staatssecretaris Marlies Veldhuijzen van Zanten net als in de dagbladen op de vijfde plaats.

Figuur 4: Top 10 van aandacht voor vrouwen in de politiek op televisie

Op de televisie vinden we meer vrouwen terug die vorig jaar ook al in de top 10 stonden. Marja van Bijsterveldt is in haar functie van minister opgeklommen van de tiende naar de vierde plaats. Kathleen Ferrier is precies andersom afgezakt. Neelie Kroes zakt van de vijfde naar de achtste plaats en wordt daarbij ingehaald door Edith Schippers, die van de negende naar de eerste plaats schiet. Opvallend is dat Marianne Thieme, na Jolande Sap, in zowel de dagbladen als op de televisie het meeste aandacht krijgt van de vrouwen in de oppositie. Het blijkt daarnaast dat Gerdi Verbeet, de Kamervoorzitter, alleen veel aandacht krijgt op de televisie.

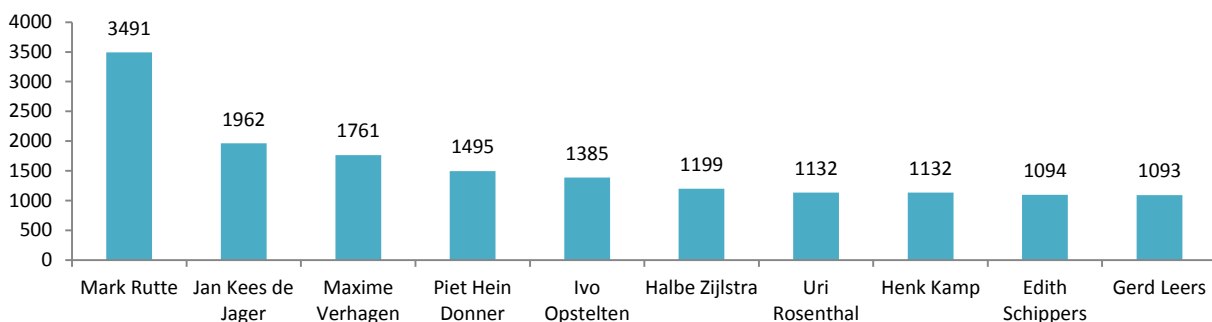
→ De politieke berichtgeving: Man versus Vrouw

Nu duidelijk is welke vrouwelijke politici het meest voorkomen in de media, is het interessant om de aandacht voor vrouwen in de politiek te vergelijken met de aandacht voor hun mannelijke collega's. In het politieke nieuws gaat de meeste aandacht uit naar bewindslieden, fractievoorzitters en partijleiders. De overige Tweede Kamerleden krijgen vaak minder aandacht in de media. In deze paragraaf bekijken we daarom de aandacht voor de bewindslieden, fractievoorzitters en overige Tweede Kamerleden apart.

Aandacht voor bewindslieden

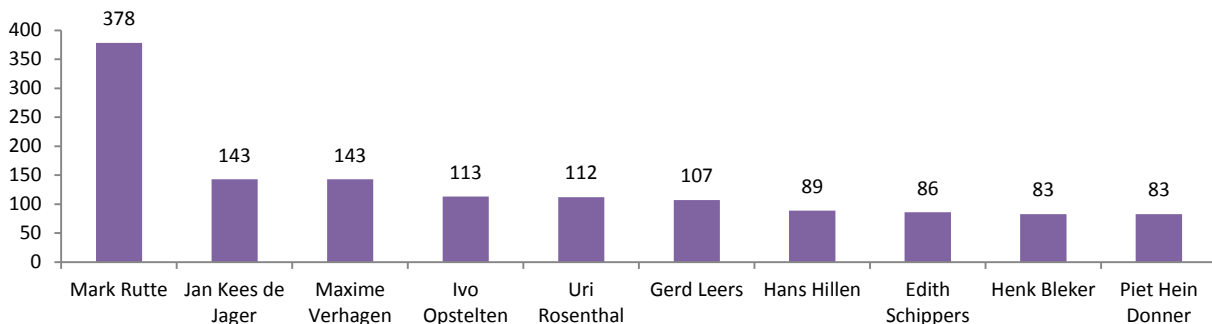
Allereerst de aandacht voor de bewindslieden. In figuur 5 en 6 is de top 10 van meest genoemde ministers en staatssecretarissen in de dagbladen en op televisie weergegeven. Zoals verwacht steekt Minister-president Mark Rutte met kop en schouders boven de rest van de bewindslieden uit. Hij krijgt het meeste aandacht in zowel de dagbladen als op televisie.

Figuur 5: Top 10 van aandacht voor bewindslieden in dagbladen

In 2011 hebben in totaal 5 vrouwen en 16 mannen zitting genomen in de regering. Het kabinet Rutte I bestaat in totaal uit 20 ministers, maar aangezien minister Piet Hein Donner op 16 december 2011 is opgevolgd door Liesbeth Spies, nemen we in dit onderzoek 21 namen mee. Opvallend is dat in beide media maar één bewindsvrouw de top 10 haalt. Dit is minister Edith Schippers, waarvan in dit onderzoek al gebleken was dat zij de meest genoemde politica is. Daarnaast is te zien dat er bijna geen staatssecretarissen voorkomen in de top 10. Hieruit blijkt dat ministers in de media meer aandacht krijgen dan staatssecretarissen. Een uitzondering hierop is Halbe Zijlstra (OCW), die wel in de top 10 van de dagbladen voorkomt. Minister Marja van Bijsterveldt (OCW) komt echter niet in deze de top 10 voor. Op de televisie komt staatssecretaris Henk Bleker (Economische Zaken, Landbouw en Innovatie) in de top 10 voor. De minister van dit departement, Maxime Verhagen, staat echter wel hoger in de lijst.

Figuur 6: Top 10 van aandacht voor bewindslieden op televisie

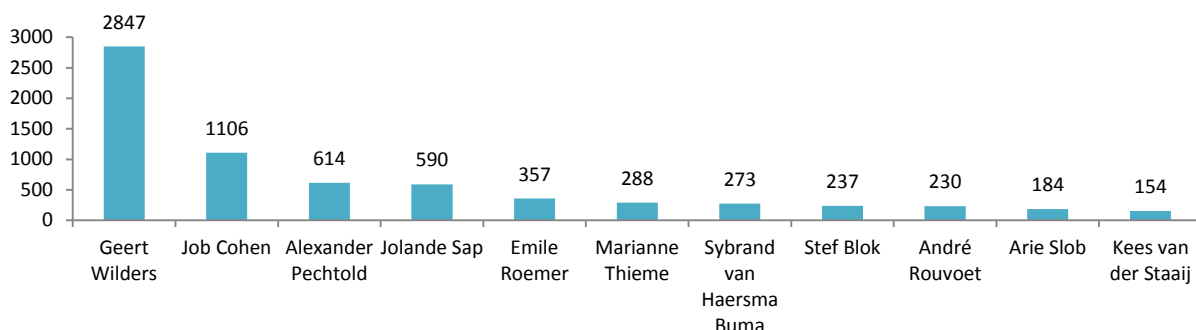

Aandacht voor fractievoorzitters

Na de bewindslieden worden de fractievoorzitters van de partijen het meest genoemd in het nieuws. In figuur 7 en 8 wordt de top 11 van de aandacht voor fractievoorzitters weergegeven in de dagbladen en op televisie. In totaal zitten er 10 fractievoorzitters in de Tweede Kamer, waarvan 2 vrouwen en 8 mannen.

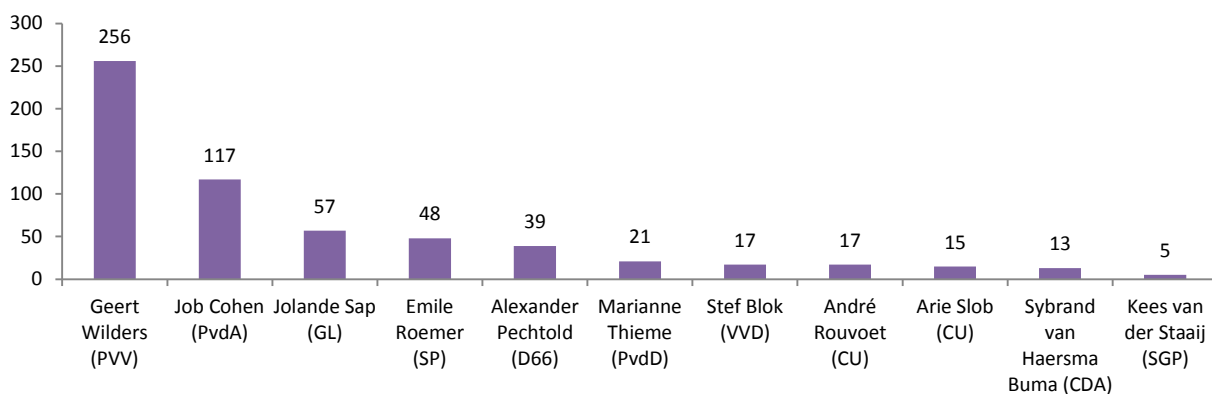
Er zijn in deze figuur 11 fractievoorzitters weergegeven, omdat André Rouvoet op 17 mei 2011 is vertrokken uit de politiek en is opgevolgd door Arie Slob.

Figuur 7: Top 11 van aandacht voor fractievoorzitters in dagbladen

Net als in 2010 is Geert Wilders met afstand de fractievoorzitter die in 2011 het meest in het nieuws is geweest. Dit is vooral te danken aan het feit dat het kabinet Rutte I een gedoogconstructie heeft en de PVV in een gedoogpositie zit. Daarnaast is PvdA-leider Job Cohen ook vaker in het nieuws dan de meeste fractieleiders.

Figuur 8: Top 11 van aandacht voor fractievoorzitters op televisie

Als wordt gekeken naar de grootte van de partijen, gemeten in aantal zetels in de Tweede Kamer, ten opzichte van de hoeveelheid aandacht die de fractievoorzitters van deze partijen krijgen in het nieuws, valt op dat deze aan elkaar gerelateerd zijn. In tabel 2 is weergegeven hoeveel zetels elke partij heeft. Aan de hand van het aantal zetels kunnen de partijen in drie categorieën opgedeeld worden: grote partijen (meer dan 20 zetels), middelgrote partijen (10 tot 15 zetels) en kleine partijen (5 of minder zetels).

Tabel 2: Aantal zetels per partij

Partij	VVD	PvdA	PVV	CDA	SP	D66	GL	CU	PvdD	SGP
Zetels	31	30	24	21	15	10	10	5	2	2
Categorie	grote partijen			middelgrote partijen			kleine partijen			

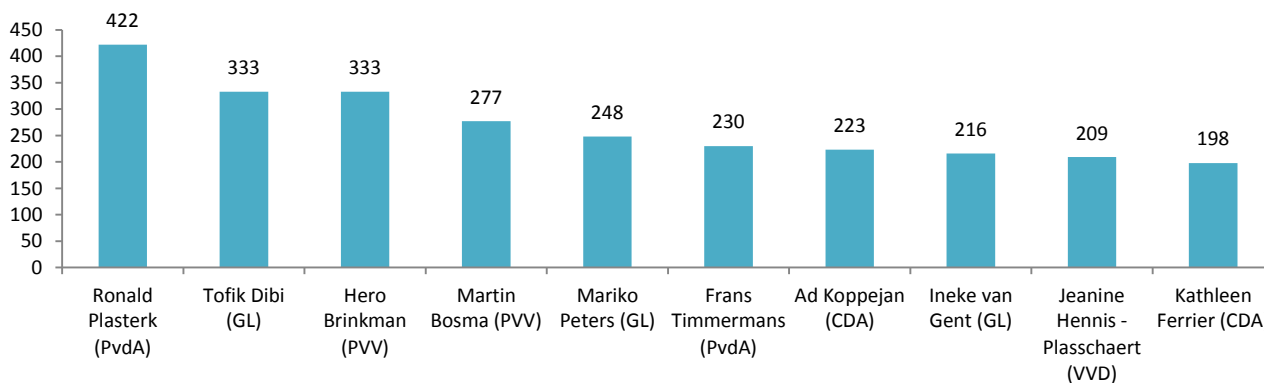
Het valt op dat Stef Blok en Sybrand Haersma Buma niet veel aandacht krijgen in de media, hoewel zij toch tot de grote partijen behoren. Dit komt doordat de media aandacht vooral uitgaat naar de partijleiders in het kabinet: Mark Rutte en Maxime Verhagen. Geert Wilders krijgt veel aandacht door de gedoogpositie waarin hij verkeert, terwijl Job Cohen als oppositieleider in de Tweede Kamer ook de nodige aandacht krijgt. In de middencategorie vallen SP, D66 en GroenLinks, waarvan de partijleiders dan ook op plaats 3, 4 en 5 staan in aandacht op zowel de televisie als in de dagbladen. De ChristenUnie, Partij voor de Dieren

en SGP vallen onder de kleine partijen. Deze partijleiders staan dan ook onderaan de lijst. Marianne Thieme doet het in verhouding goed in het nieuws en staat op de zesde plek. De reden dat er niet veel vrouwen in deze lijst voorkomen is dat er in 2011 maar 2 vrouwelijke fractievoorzitters in de Tweede Kamer zitten. Deze vrouwen staan echter niet onderaan in de top 11. Zij worden meestal zelfs vaker genoemd in de media dan de mannelijke fractievoorzitters van even grote partijen.

Aandacht voor Tweede Kamerleden

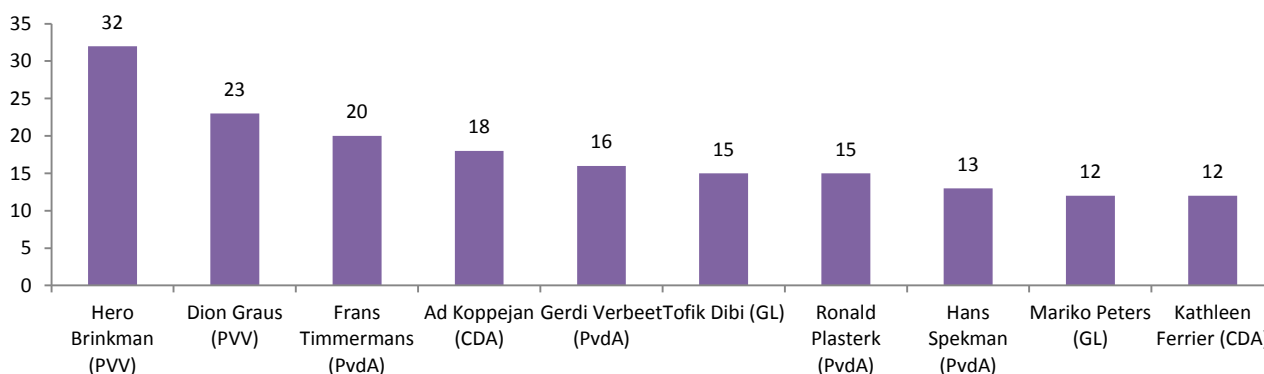
Als laatste kijken we naar de aandacht in de media voor de overige Tweede Kamerleden. In totaal zijn er 93 mannen en 64 vrouwen, die in 2011 zitting hebben genomen in de Tweede Kamer, meegenomen in het onderzoek. Dit zijn er meer dan 150 in totaal, omdat er een aantal wisselingen zijn geweest gedurende het jaar. Een aantal vrouwen ging met zwangerschapsverlof, waarvoor tijdelijke vervangers werden geïnstalleerd. Daarnaast stapten een aantal andere Kamerleden halverwege het jaar uit de Kamer en werden opgevolgd door nieuwe leden. In figuur 9 en figuur 10 is de top 10 in aandacht in dagbladen en op televisie voor de Tweede Kamerleden weergegeven. Hierbij zijn de fractievoorzitters buiten beschouwing gelaten.

Figuur 9: Top 10 van aandacht voor overige Tweede Kamerleden in dagbladen

In de dagbladen wordt het meest gesproken over Ronald Plasterk, Kamerlid voor de PvdA op het gebied van economische zaken. Op de televisie is echter het meeste aandacht voor Hero Brinkman van de PVV. Ook staat er hier een PVV-er op de tweede plaats: Dion Graus. Als gekeken wordt naar het aantal vrouwelijke Tweede Kamerleden dat onder de aandacht komt, blijkt dat in de dagbladen 4 vrouwen in de top 10 staan. Op de televisie wordt aandacht gegeven aan 3 vrouwen in de top 10. Zowel in de dagbladen als op de televisie staan de vrouwen op de vijfde plaats of lager.

Figuur 10: Top 10 van aandacht voor overige Tweede Kamerleden op televisie

In tabel 3 is een overzicht weergegeven van het gemiddeld aantal artikelen en het gemiddeld aantal uitzendingen per geslacht per Kamerlid. Het blijkt dat over mannelijke Kamerleden gemiddeld twee keer zoveel artikelen worden geschreven, dan over vrouwelijke Kamerleden. Ook zijn er ruim twee keer zoveel televisie-uitzendingen waarin mannelijke Kamerleden worden genoemd, dan vrouwelijke. Een verklaring

hiervoor is dat er over het algemeen meer aandacht is voor fractievoorzitters, waarvan er 9 man zijn en 2 vrouw. Vooral de aandacht voor Geert Wilders zorgt voor veel aandacht voor mannelijke Kamerleden.

Om dit te controleren is ook een vergelijking gemaakt tussen de mannelijke en vrouwelijke Tweede Kamerleden, waarbij de fractievoorzitters buiten beschouwing worden gelaten. Hieruit blijkt dat er gemiddeld nog steeds meer dan 20 artikelen meer over mannelijke Kamerleden worden gepubliceerd dan over vrouwelijke Kamerleden. Op de televisie is de aandacht voor mannen en vrouwen in de Kamer wel eerlijker verdeeld: er wordt gemiddeld nog 1 uitzending meer over mannelijke Kamerleden uitgezonden dan over vrouwelijke. Deze uitkomst is anders dan die van vorig jaar. Toen werden er nog gemiddeld 2 artikelen meer gepubliceerd over vrouwelijke Kamerleden dan over mannelijke.

Tabel 3: Overzicht Kamerleden in 2011

	met fractievoorzitters		zonder fractievoorzitters	
	Man	Vrouw	Man	Vrouw
Aantal Kamerleden	93	64	86	62
Aantal artikelen 2011	13333	4656	7331	3778
Aantal uitzendingen 2011	784	203	257	125
Gemiddeld aantal artikelen	143	72	85	61
Gemiddeld aantal uitzendingen	8	3	3	2

→ Samenvatting & Conclusie

Edith Schippers is de vrouw die in 2011 het meest in het nieuws is geweest. Zij wordt in vergelijking met alle andere vrouwen het meest genoemd, zowel in de dagbladen (met 1094 artikelen) als op de televisie (met 86 uitzendingen). Daarnaast komt wederom de categorie vrouwen in de politiek het meest voor in het nieuws, gevolgd door vrouwen in de media en vrouwen in het openbaar bestuur. De vrouw die het meest genoemd wordt in de categorie media is Linda de Mol (289 artikelen, 22 uitzendingen). Agnes Jongerius wordt het meest genoemd in de categorie openbaar bestuur (491 artikelen, 47 uitzendingen). Vorig jaar kwam Femke Halsema het meest voor in het nieuws. Haar opvolgster Jolande Sap is dit jaar weliswaar niet het meest zichtbaar, maar zet alsnog een knappe prestatie neer. Zij is de vrouw uit de oppositie die het meest onder de aandacht komt in de dagbladen (vierde plaats) en zelfs op de tweede plaats staat, achter Edith Schippers, als het gaat om aandacht op televisie.

In het rapport 'Vrouwen in de media 2010' werd het volgende gesteld: *"Nu in het kabinet Rutte I minder vrouwen zitten dan voorheen en Femke Halsema heeft aangegeven te stoppen met haar politieke carrière lijkt het niet waarschijnlijk dat in 2011 vrouwen een groter deel uit zullen gaan maken in de media."* Op basis van de vergelijking van de aandacht voor mannen en vrouwen in de Tweede Kamer blijkt inderdaad dat er dit jaar over vrouwelijke Kamerleden de helft tot een kwart minder artikelen worden gepubliceerd dan over mannelijke Kamerleden.

Het is van belang om hierbij een paar punten in acht te nemen. Ten eerste dienen we te kijken naar de verdeling in de Tweede Kamer. Doordat lijsttrekkers en partijleiders vaak meer aandacht krijgen dan gewone Kamerleden en maar 2 van de 10 lijsttrekkers vrouw is, leidt dit tot minder aandacht voor vrouwen in het nieuws. Daarnaast is er ook meer aandacht voor de grotere partijen, waarvan de lijsttrekkers allemaal man zijn en is er, door de gedoogconstructie, extra veel aandacht voor Geert Wilders. Als gekeken wordt naar de middelgrote en kleine partijen blijkt wel dat Jolande Sap en Marianne Thieme vaak meer aandacht krijgen dan de mannelijke fractievoorzitters van even grote partijen.

Ten tweede moet altijd in de gaten worden gehouden dat nieuwswaardige gebeurtenissen rondom personen leiden tot meer aandacht voor deze personen. Zo komen Ad Koppejan en Kathleen Ferrier veel in het nieuws door de kwestie Mauro, de asielzoeker die dreigde te worden uitgezet. In tegenstelling tot de rest van het CDA waren zij voor een verblijfsvergunning voor Mauro. Zij kwamen vorig jaar ook al veel in het nieuws, door het interne conflict binnen het CDA over de samenwerking met de PVV. Mauro is daarnaast ook de reden dat Henk Bleker te zien is in de top 10 in aandacht op televisie. Mariko Peters

kwam veel in het nieuws door de beschuldiging van belangenverstrengeling, door het toekennen van een subsidie aan haar minnaar in 2005. Jeanine Hennis-Plasschaert staat in de top 10, doordat zij voor een hoofddoekjesverbod voor gemeentehuismedewerkers was en omdat zij, om politieke redenen, mee moest stemmen met haar partij inzake de weigerambtenaar, iets waar zij zelf een andere mening op na houdt. Gerdi Verbeet kwam onder de aandacht door het “bedrijfspoezel” en “doe normaal” incident van Geert Wilders, waarbij zij volgens sommigen niet adequaat ingreep. Daarnaast kwam Dion Graus onder de aandacht in verband met de “animal cops” en door zijn fout tijdens het ondervragen van Oud-ABN-topman Jan Peter Schmittmann.

Het blijkt dus niet alleen af te hangen van het geslacht of iemand wel of geen aandacht krijgt in de media, maar ook en vooral van de betrokkenheid bij een grote partij of het doen van nieuwswaardige uitspraken. Doordat er weinig vrouwelijke politici zijn in kabinet Rutte I en doordat de vrouwen die er zijn een minder belangrijke rol vertolken, krijgen zij minder aandacht in de media.

februari 2011

Dit onderzoek is in opdracht van:

En mede mogelijk gemaakt door:

Achmea Academy en BDO Accountants & Adviseurs

→ Bijlage

Bijlage 1: zoekstrings vrouwen per categorie

1. Bedrijfsleven

#Angelien Kemna#("kemna angelien/pensioen*/APG/beleggingen"~5)
#Joanne Kellerman#("kellerman joanne/direct*/advoca*/nautadutilh/DNB"~5 OR (kellerman AND "de nederlandse bank"))
#Else Bos#("bos else/PGGM"~5)
#Caroline Princen#("princen caroline/ABN/Amro"~5)
#Marjan Oudeman#("oudeman marjan/corus/akzo*/NS/ABN/Amro/energieraad"~5)
#Carla Smits-Nusteling#("smits* carla/KPN/CFO"~5)
#Gerlinde Silvis#("silvis gerlinde/rabobank"~5)
#Annemiek Fentener van Vlissingen#("fentener van vlissingen" AND annemiek)
#MARIKE van Lier Lels#("van lier lels" AND marike)
#Nancy McKinstry#("mckinstry nancy/wolters"~5)
#Merel van Vroonhoven#("vroonhoven merel/NS"~5)
#Trude Maas-de Brouwer#("maas* trude"~5)
#Dien de Boer-Kruyt#("de boer-kruyt" AND dien)
#Irene Asscher-Vonk#("asscher* irene"~5)
#Pamela Boumeester#("boumeester pamela"~5)
#Kirsten Verdel#("verdel kirsten/obama"~5)
#Joan Ferrier#("joan ferrier" OR (ferrier AND e-quality))
#Maritza Russel#("Maritza Russel")
#Colette Cloosterman#("cloosterman* colette/jumbo"~5)
#Anne Rakhorst#("rakhorst anne*"~5)

2. Onderwijs en Wetenschap

#Louise Fresco#("fresco louise"~5)
#Annette Roeters#("roeters annette/inspecteur*"~5)
#Yvonne van Rooy#("rooy yvonne"~5)
#Pauline van der Meer Mohr#("mohr pauline/erasmus"~5)
#Henriette Maassen van den Brink#("maassen van den brink" AND (henriette OR hooglera*))
#Eveline Crone#("crone eveline"~5)
#Geri Bonhof#("bonhof geri/HBO*/hogescho*"~5)
#Jos Leenhouts#("leenhouts jos/MBO*"~5)
#Geert ten Dam#("geert ten dam" OR "dam onderwijsraad"~5)
#Jet Bussemaker#("Jet Bussemaker" AND ("hogeschool van amsterdam" "universiteit van amsterdam" HvA UvA))
#Halleh Ghorashi#("ghorashi halleh/hooglera*"~5)
#Kete Kervezee#("kervezee kete/PO*"~5)
#Els Goulmy#("goulmy els/spinoza*/hooglera*"~5)
#Dymph van den Boom#("boom dymph/rector"~5)
#Maria van Dam-Mieras#("van dam-mieras" AND maria)
#Ernestine van der Wall#("van der wall" AND ernestine)
#Esther-Mirjam Sent#("sent esther*/radboud"~5)
#Barbara Baarsma#("barbara baarsma")
#Roos Vonk#("roos vonk")
#Monique Samuel#("monique samuel")
#Petra Stienen#("petra stienen")

3. Goede Doelen

#Adriana Esmeijer#("adriana esmeijer")
#Sigrid van Aken#("sigrid van aken")
#Nina Tellegen#("nina tellegen")
#Tineke Ceelen#("tineke ceelen")
#Louise van Deth#("louise van deth")
#Farah Karimi#("farah karimi")
#MARIJKE van Eck#("marijke van eck")
#Eveline Aendekerk#("eveline aendekerk")
#Doutzen Kroes#("doutzen kroes" AND dance4life)
#Jeroo Billimoria#("jeroo billimoria")
#Manuela Monteiro#("manuela monteiro")
#Nicky McIntyre#("nicky mcintyre")
#Sandra Lutchman#("Sandra Lutchman")
#Greetje Lubbi#("Greetje Lubbi")
#Mabel Wisse Smit# ("mabel wisse smit" AND ("the elders" "young global leader*" "war child" "european action council" "open society institute"))

#Rebecca Gomperts#("Rebecca Gomperts")
#Willemijn Verloop#("Willemijn Verloop")

4. Politiek (deze vrouwen zijn meegenomen in de vergelijking tussen de 10 categorieën, in bijlage 2 staan de zoekstrings voor alle politici)

Neelie Kroes#("neelie/vvd*/commissa*/euro* kroes"~5)
Gerdi Verbeet#("gerdi/pvda*/kamer*/voorzitter verbeet"~5)
Edith Schippers#("edith/vvd*/minister* schippers"~5)
Jolande Sap#("jolande/groenlinks*/gl/fractie*/partijleider/kamerl* sap"~5)
Melanie Schultz van Haegen#("melanie/vvd*/minister* schultz"~5)
Marja van Bijsterveldt#("marja/cda*/minister* bijsterveldt*"~5)
Marlies Veldhuijzen van Zanten#("marlies/vvd*/staatssecretaris* veldhuijzen"~5)
Jeanine Hennis-Plasschaert#("jeanine/vvd*/kamerl* hennis*"~5)
Sophie in t Veld#("sophie/d66*/ep/europarlement*/parlement* veld"~6)
Femke Halsema#("femke/groenlinks*/gl halsema"~5)
Mariette Hamer#("mariette/pvda*/kamerl* hamer"~5)
Fleur Agema#("fleur/pvv*/kamerl* agema"~5)
Nebahat Albayrak#("nebahat/pvda*/kamerl* albayrak"~5)
Guusje ter Horst#("guusje/pvda*/minister*/kamer* horst"~5)
Marianne Thieme#("marianne/pvdd*/fractie*/partijleider/kamerl* thieme"~5 OR ("dieren thieme"~10))
Agnes Kant#("agnes kant")

5. Justitie & Openbare Orde

#Wilhelmina Thomassen#("wilhelmina thomassen")
#Marry de Gaay Fortman#("marry de gaay fortman")
#Alexandra (Sacha) Prechal#("alexandra/sacha prechal" OR (prechal AND "hof van justitie"))
#Lilian Goncalves-Ho Kang You#("lilian goncalves*")
#Jannine van den Berg#("jannine van den berg")
#Heleen Kersten#("heleen kersten")
#Liesbeth Schippers#("liesbeth schippers" AND landsadvocaat)
#Carla Eradus#("carla/rechtbank* eradus"~5)
#Kitty Nooy#("kitty/hoofdofficier nooy"~5)
#Inez Weski#("inez weski"~2)
#Benedicte Ficq#("benedicte/advoca* ficq"~5)
#Roos van Erp-Bruinsma#("roos van erp*")
#Britta Bohler#("britta bohler")
#Simone Roos#("simone roos")
#Rieke Samson-Geerlings#("rieke samson*")
#Erna Kortlang#("erna kortlang")
#Winnie Sorgdrager#("winnie sorgdrager" AND onderzoek)
#Jeanette Morang#("jeanette morang")
#Liesbeth Zegveld#("liesbeth/advoca* zegveld"~5)

6. Openbaar Bestuur

#Agnes Jongerius#("agnes/FNV*/vakbond*/voorzitter* jongerius"~5)
#Saskia Stuiveling#("saskia stuiveling")
#Annemarie Jorritsma#("annemarie/VNG*/burgemeester*/voorzitter* jorritsma"~5 OR (jorritsma AND "vereniging nederlandse gemeenten"))
#Kajsa Ollongren2#("kajsa/secretaris* ollongren"~5)
#Andree van Es#("andree/wethouder* es"~5)
#Renee Jones-Bos#("renee jones*")
#Karla Peijs#("karla/commissaris peijs"~5)
#Annet Bertram#("annet/gemeentesecretaris bertram"~5)
#Sybilla Dekker#("sybilla dekker")
#Ank Bijleveld#("ank/commissaris bijleveld*"~5)
#Edith Snoey#("edith/abvakabo snoey"~5)
#Yvonne Timmerman-Buck#("yvonne timmerman*" OR "timmerman-buck")
#Kitty Roozmond#("kitty roozmond")
#Margo Vliegenthart#("margo vliegenthart")
#Renee Bergkamp#("renee bergkamp")
#Anne-Marie Stordiau#("anne* stordiau")
#Annemarie van Campen#("annemarie van campen" AND (logica OR internet*))

7. Cultuur

Henriette Post#("henriette post")
Doreen Boonekamp#("doreen boonekamp")

Gitta Luiten#("gitta luiten")
Sylvia Dornseiffer#("sylvia dornseiffer")
Ally Derks#("ally derks")
Francine Houben#("francine houben")
Truze Lodder#("truze lodder")
Angelique Westerhof#("angelique westerhof")
Nelleke Noordervliet#("nelleke noordervliet")
Marlene Dumas#("marlene dumas")
Els Swaab#("els swaab")
Els van Odijk#("els van odijk")
Liesbeth van der Pol#("liesbeth van der pol")
Saskia Bos#("saskia bos")
Hedy dAncona#("hedy ancona"~2)
Caroline Mouwens#("caroline mouwens")
Jet de Ranitz#("jet de ranitz")
Emily Ansenk#("emily ansenk")

8. Media

Linda de Mol#("linda de mol")
Shula Rijxman#("shula rijxman")
Willemijn Maas#("willemijn maas")
Eugenie van Wiechen#("eugenie van wiechen")
Tineke Bahlmann#("tineke bahlmann")
Dieuwke Wynia#("dieuwke wynia")
Fieneke van den Brink#("fieneke van den brink")
Patty Geneste#("patty geneste")
Annemieke Besseling#("annemieke besseling")
Antoinette Hertsenberg#("antoinette hertsenberg")
Tina Nijkamp#("tina nijkamp")
Annemarie van Gaal#("annemarie van gaal")
Monica Galer#("monica galer")
Imme Rog#("imme rog")
Clairy Polak#("clairy polak")
Sylvia Witteman#("sylvia witteman")
Birgit Donker#("birgit donker")
Karin de Groot#("karin de groot")
Wilma Nanninga#("wilma nanninga")
Jaqueline Bierhorst#("jaqueline bierhorst")
Margriet van der Linden#("margriet van der linden")
Judith Osborn#("judith osborn")
Marcia Nieuwenhuis#("marcia nieuwenhuis")
MARIKE Stellinga#("marike stellinga")
Jolanda Holwerda#("jolanda holwerda")

9. Sport

Heleen Crielaard#("heleen crielaard")
Clemence Ross#("clemence ross*")
Carole Thate#("carole thate")
Karin van Bijsterveld#("karin van bijsterveld")
Anky van Grunsven#("anky van grunsven")
Marjan Olfers#("marjan olfers")
Leontien van Moorsel#("leontien van moorsel")
Esther Vergeer#("esther vergeer")
Francisca Ravestein#("francisca ravestein")
Barbara Barend#("barbaraarend")
Mavis Carrilho#("mavis carrilho")
Lornah Kiplagat#("lornah kiplagat")
Astrid Wisman#("astrid wisman")
Hetteke Frima#("hetteke frima")
Erica Terpstra#("erica terpstra")
Vera Pauw#("vera pauw")
Astrid Aafjes#("astrid aafjes")
Lydia la Riviere Zijdel#("lydia riviere"~2)
Annelies Knoppers#("annelies knoppers")
Nicolien Sauerbreij#("nicolien sauerbreij")

10. Gezondheidszorg

Louise Gunning#("louise gunning")
Pauline Meurs#("pauline meurs")
Cathy van Beek#("cathy van beek")
Marleen Barth#("marleen barth" AND GGZ)
Diana Monissen#("diana monissen")
Angela Maas#("angela maas")
Marian Kaljouw#("marian kaljouw")
Marjanne Sint#("marjanne sint")
Greet Prins#("greet prins")
Aysel Erbudak#("aysel/directeur erbudak"~5)
Atie Schipaanboord#("atie schipaanboord")
Iris van Bennekom#("iris van bennekom")
Petra de Jong#("petra de jong" AND (NVVE "nederlandse vereniging voor vrijwillig levenseinde" euthanasie))
Marianne de Visser#("marianne de visser")
Didi Braat#("didi braat")
Jozien Bensing#("jozien bensing")
Toine Lagro-Janssen#("toine lagro*")

Bijlage 2: zoekstrings van alle politici

1. Bewindslieden

#van bijsterveldt-vliegenthart#("marja/cda*/minister* bijsterveldt"~5)
#spies#("liesbeth/cda*/minister* spies"~5)
#schultz van haegen-maas geesteranus#("melanie/vvd*/minister* schultz"~5)
#schippers#("edith/vvd*/minister* schippers"~5)
#veldhuijzen van zanten-hyllner#("marlies/vvd*/staatssecretaris* veldhuijzen"~5)
#Verhagen#("maxime/cda*/vice*/minister*/partijleider verhagen"~5)
#donner#("piet/cda*/minister* donner"~5)
#leers#("gerd/cda*/minister* leers"~5)
#de jager#("jan/cda*/minister* jager"~5)
#hillen#("hans/cda*/minister* hillen"~5)
#knapen#("ben/cda*/staatssecretaris* knapen"~5)
#bleker#("henk/cda*/staatssecretaris* bleker"~5)
#atsma#("joop/cda*/staatssecretaris* atsm"~5)
#rutte#("mark/vvd*/premier/president/minister*/partijleider rutte"~5)
#rosenthal#("uri/vvd*/minister* rosenthal"~5)
#opstelten#("ivo/vvd*/minister* opstelten"~5)
#kamp#("henk/vvd*/minister* kamp"~5)
#weekers#("frans/vvd*/staatssecretaris* weekers"~5)
#teeven#("fred/vvd*/staatssecretaris* teeven"~5)
#zijlstra#("halbe/vvd*/staatssecretaris* zijlstra"~5)
#de krom#("paul/vvd*/staatssecretaris* krom"~5)

2. Fractievoorzitters

#blok#("stef/vvd*/fractie*/partijleider/kamerl* blok"~5)
#cohen#("job/pvda*/fractie*/partijleider/kamerl* cohen"~5)
#van haersma buma#("sybrand/cda*/fractie*/kamerl* haersma"~5)
#pechtold#("alexander/d66*/fractie*/partijleider/kamerl* pechtold"~5)
#roemer#("emile/sp/fractie*/partijleider/kamerl* roemer"~5)
#Sap#("jolande/groenlinks*/gl/fractie*/partijleider/kamerl* sap"~5)
#slob#("arie/christenunie*/cu/fractie*/partijleider/kamerl* slob"~5)
#van der staaij#("kees/sgp*/fractie*/partijleider/kamerl* staaij"~5)
#Thieme#("marianne/pvdd*/fractie*/partijleider/kamerl* thieme"~5 OR ("dieren thieme"~10))
#wilders#("geert/pvv*/fractie*/partijleider/kamerl* wilders"~5)
#rouvoet#("andre/christenunie*/cu rouvoet"~5)

3. Tweede Kamerleden

Vrouwen:

Sap#("jolande/groenlinks*/gl/fractie*/partijleider/kamerl* sap"~5)
van Gent#("ineke/groenlinks*/gl/kamerl* gent"~5)
Peters#("mariko/groenlinks*/gl/kamerl* peters"~5)

van Tongeren#("liesbeth/groenlinks*/gl/kamerl* tongeren"~5)
 Voortman#("linda/groenlinks*/gl/kamerl* voortman"~5)
 Ortega-Martijn#("cynthia/christenunie*/cu/kamerl* ortega"~5)
 Schouten#("carola/christenunie*/cu/kamerl* schouten"~5)
 Wiegman-van Meppelen Scheppink#("esme/christenunie*/cu/kamerl* wiegman"~5)
 Berndsen#("magda/d66*/kamerl* berndsen"~5)
 Dijkstra#("pia/d66*/kamerl* dijkstra"~5)
 Hachchi#("wassila/d66*/kamerl* hachchi"~5)
 Koser Kaya#("fatma/d66*/kamerl* kaya"~5)
 van Veldhoven#("stientje/d66*/kamerl* veldhoven"~5)
 Gesthuizen#("sharon/sp/kamerl* gesthuizen"~5)
 Karabulut#("sadet/sp/kamerl* karabulut"~5)
 Kooiman#("nine/sp/kamerl* kooiman"~5)
 Leijten#("renske/sp/kamerl* leijten"~5)
 Smits#("manja/sp/kamerl* smits"~5)
 Thieme#("marianne/pvdd*/fractie*/partijleider/kamerl* thieme"~5 OR ("dieren thieme"~10))
 Ouwehand#("esther/pvdd*/kamerl* ouwehand"~5 OR ("dieren ouwehand"~10))
 Agema#("fleur/pvv*/kamerl* agema"~5)
 Dille#("willie/pvv*/kamerl* dille"~5)
 Gerbrands#("karen/pvv*/kamerl* gerbrands"~5)
 Helder#("lilian/pvv*/kamerl* helder"~5)
 Blanksma-van den Heuvel#("elly/cda*/kamerl* blanksma"~5)
 Bruins Slot#("hanke/cda*/kamerl* bruins"~5)
 Ferrier#("kathleen/cda*/kamerl* ferrier"~5)
 Smilde#("margreeth/cda*/kamerl* smilde"~5)
 Sterk#("mirjam/cda*/kamerl* sterk"~5)
 van Toorenborg#("madeleine/cda*/kamerl* toorenborg"~5)
 Uitslag#("sabine/cda*/kamerl* uitslag"~5)
 Verburg#("gerda/cda*/kamerl* verburg"~5)
 van der Werf#("marieke/cda*/kamerl* werf"~5)
 #albayrak#("nebahat/pvda*/kamerl* albayrak"~5)
 #arib#("khadija/pvda*/kamerl* arib"~5)
 #bouwmeester#("lea/pvda*/kamerl* bouwmeester"~5)
 #dijksma#("sharon/pvda*/kamerl* dijksma"~5)
 #dijkers#("sjoera/pvda*/kamerl* dijkers"~5)
 #eijnsink#("angelien/pvda*/kamerl* eijnsink"~5)
 #hamer#("mariette/pvda*/kamerl* hamer"~5)
 #hilkens#("myrthe/pvda*/kamerl* hilkens"~5)
 #jacobi#("lutz/pvda*/kamerl* jacobi"~5)
 #jadnanansing#("tanja/pvda*/kamerl* jadnanansing"~5)
 #klijnsma#("jetta/pvda*/kamerl* klijnsma"~5)
 #kuiken#("attje/pvda*/kamerl* kuiken"~5)
 #smeets#("pauline/pvda*/kamerl* smeets"~5)
 #Verbeet#("gerdi/pvda*/kamerl*/voorzitter verbeet"~5)
 #vermeij#("roos/pvda*/kamerl* vermeij"~5)
 #wolbert#("agnes/pvda*/kamerl* wolbert"~5)
 #berckmoes-duindam#("ybeltje/vvd*/kamerl* berckmoes"~5)
 #de boer#("betty/vvd*/kamerl* boer"~5)
 #van der burg#("brigitte/vvd*/kamerl* burg"~5)
 #de caluwe#("ingrid/vvd*/kamerl* caluwe"~5)
 #dezentje#("ineke/vvd*/kamerl* dezentje"~5)
 #hennis-plasschaert#("jeanine/vvd*/kamerl* hennis"~5)
 #ladders#("helma/vvd*/kamerl* ladders"~5)
 #lucas#("anne*/vvd*/kamerl* lucas"~5)
 #van miltenburg#("anouchka/vvd*/kamerl* miltenburg"~5)
 #nepperus#("helma/vvd*/kamerl* nepperus"~5)
 #van Nieuwenhuizen-Wijbenga#("cora/vvd*/kamerl* nieuwenhuizen"~5)
 #schaart#("afke/vvd*/kamerl* schart"~5)
 #Snijder-Hazelhoff#("janneke/vvd*/kamerl* snijder"~5)
 #straus#("karin/vvd*/kamerl* straus"~5)
 #venrooy-van ark#("tamara/vvd*/kamerl* venrooy"~5)

Mannen:

#van der staaij#("kees/sgp*/fractie*/partijleider/kamerl* staaij"~5)
 #dijkgraaf#("elbert/sgp*/kamerl* dijkgraaf"~5)
 #slob#("arie/christenunie*/cu/fractie*/partijleider/kamerl* slob"~5)
 #voordewind#("joel/christenunie*/cu/kamerl* voordewind"~5)
 #Rouvoet#("andre/christenunie*/cu rouvoet"~5)
 #pechtold#("alexander/d66*/fractie*/partijleider/kamerl* pechtold"~5)

#van der ham#("boris/d66*/kamerl* ham"~5)
 #koolmees#("wouter/d66*/kamerl* koolmees"~5)
 #schouw#("gerard/d66*/kamerl* schouw"~5)
 #verhoeven#("kees/d66*/kamerl* verhoeven"~5)
 #van den berge#("niels/groenlinks*/gl/kamerl* berge"~5)
 #braakhuis#("bruno/groenlinks*/gl/kamerl* braakhuis"~5)
 #dibi#("tofik/groenlinks*/gl/kamerl* dibi"~5)
 #el fassed#("arjan/groenlinks*/gl/kamerl* fassed"~5)
 #grashoff#("rik/groenlinks*/gl/kamerl* grashoff"~5)
 #klaver#("jesse/groenlinks*/gl/kamerl* klaver"~5)
 #roemer#("emile/sp/fractie*/partijleider/kamerl* roemer"~5)
 #bashir#("farshad/sp/kamerl* bashir"~5)
 #van bommel#("harry/sp/kamerl* bommel"~5)
 #van dijk#("jasper/sp/kamerl* dijk"~5)
 #van gerven#("henk/sp/kamerl* gerven"~5)
 #irrgang#("ewout/sp/kamerl* irrgang"~5)
 #jansen#("paulus/sp/kamerl* jansen"~5)
 #janssen#("rik janssen")
 #van raak#("ronald/sp/kamerl* raak"~5)
 #ulenbelt#("paul/sp/kamerl* ulenbelt"~5)
 #de wit#("sp/kamerl* wit"~5 OR ("jan de wit" AND sp))
 #wilders#("geert/pvv*/fractie*/partijleider/kamerl* wilders"~5)
 #beertema#("harm/pvv*/kamerl* beertema"~5)
 #van bemmel#("jhim/pvv*/kamerl* bemmel"~5)
 #van den besselaar#("ino/pvv*/kamerl* besselaar"~5)
 #bontes#("louis/pvv*/kamerl* bontes"~5)
 #bosma#("martin/pvv*/kamerl* bosma"~5)
 #brinkman#("hero/pvv*/kamerl* brinkman"~5)
 #van dijck#("tony/pvv*/kamerl* dijck"~5)
 #driessen#("johan/pvv*/kamerl* driessen"~5)
 #elissen#("andre/pvv*/kamerl* elissen"~5)
 #fritsma#("sietse/pvv*/kamerl* fritsma"~5)
 #graus#("dion/pvv*/kamerl* dion"~5)
 #hernandez#("marcial/pvv*/kamerl* hernandez"~5)
 #de jong#("leon/pvv*/kamerl* jong"~5)
 #van klaveren#("joram/pvv*/kamerl* klaveren"~5)
 #Kortenoeven#("wim/pvv*/kamerl* kortenoeven"~5)
 #lucassen#("eric/pvv*/kamerl* lucassen"~5)
 #de mos#("richard/pvv*/kamerl* mos"~5)
 #de roon#("raymond/pvv*/kamerl* roon"~5)
 #van vliet#("roland/pvv*/kamerl* vliet"~5)
 #van haersma buma#("sybrand/cda*/fractie*/kamerl* haersma"~5)
 #biskop#("jack/cda*/kamerl* biskop"~5)
 #van bochove#("bas/cda*/kamerl* bochove"~5)
 #coruz#("coskun/cda*/kamerl* coruz"~5)
 #haverkamp#("maarten/cda*/kamerl* haverkamp"~5)
 #van hijum#("eddy/cda*/kamerl* hijum"~5)
 #holtackers#("michiël/cda*/kamerl* holtackers"~5)
 #knops#("raymond/cda*/kamerl* knops"~5)
 #koopmans#("ger/cda*/kamerl* koopmans"~5)
 #koppejan#("ad/cda*/kamerl* koppejan"~5)
 #omtzig#("pieter/cda*/kamerl* omtzig"~5)
 #ormel#("henk/cda*/kamerl* ormel"~5)
 #de rouwe#("sander/cda*/kamerl* rouwe"~5)
 #cohen#("job/pvda*/fractie*/partijleider/kamerl* cohen"~5)
 #celik#("metin/pvda*/kamerl* celik"~5)
 #van dam#("martijn/pvda*/kamerl* dam"~5)
 #van dekken#("tjeerd/pvda*/kamerl* dekken"~5)
 #dijsselbloem#("jeroen/pvda*/kamerl* dijsselbloem"~5)
 #groot#("ed/pvda*/kamerl* groot"~5)
 #heijnen#("pierre/pvda*/kamerl* heijnen"~5)
 #marcouch#("ahmed/pvda*/kamerl* marcouch"~5)
 #monasch#("jacques/pvda*/kamerl* monasch"~5)
 #plasterk#("ronald/pvda*/kamerl* plasterk"~5)
 #recourt#("jeroen/pvda*/kamerl* recourt"~5)
 #samsom#("diederik/pvda*/kamerl* samsom"~5)
 #spekman#("hans/pvda*/kamerl* spekman"~5)
 #timmermans#("frans/pvda*/kamerl* timmermans"~5)
 #van der veen#("eelke/pvda*/kamerl* veen"~5)
 #blok#("stef/vvd*/fractie*/partijleider/kamerl* blok"~5)

#aproot#("charlie/vvd*/kamerl* aproot"~5)
#azmani#("malik/vvd*/kamerl* malik"~5)
#van beek#("Willibrord/vvd*/kamerl* beek"~5)
#bosman#("andre/vvd*/kamerl* bosman"~5)
#ten broeke#("han/vvd*/kamerl* broeke"~5)
#dijkhoff#("klaas/vvd*/kamerl* dijkhoff"~5)
#elias#("ton/vvd*/kamerl* elias"~5)
#harbers#("mark/vvd*/kamerl* harbers"~5)
#houwers#("johan/vvd*/kamerl* houwers"~5)
#huizing#("matthijs/vvd*/kamerl* huizing"~5)
#leegte#("rene/vvd*/kamerl* leegte"~5)
#de liefde#("bart/vvd*/kamerl* liefde"~5)
#mulder#("anne/vvd*/kamerl* mulder"~5)
#nicolai#("atzo/vvd*/kamerl* nicolai"~5)
#van der steur#("ard/vvd*/kamerl* steur"~5)
#taverne#("joost/vvd*/kamerl* taverne"~5)
#ziengs#("erik/vvd*/kamerl* ziengs"~5)